

List opatření

Základní charakteristiky opatření

ID opatření	CZE30800006
Název opatření v plánu povodí	Omezení negativních vlivů pesticidů ¹ na povrchové a podzemní vody
Číslo opatření v kapitole plánu povodí	006
Podkapitola v kapitole V.1 NPP	8
Dílčí povodí	CZE
Typ opatření	Základní
Podtyp opatření	
Typ listu opatření*	C
Vliv 1	Plošné zdroje znečištění – zemědělství
Vliv 2	
Vliv 3	
Klíčový typ opatření 1	Snížení znečištění pesticidy ze zemědělství.
Klíčový typ opatření 2	Opatření na ochranu pitné vody (např. zřízení ochranných zón či nárazníkových zón atd.).
Klíčový typ opatření 3	Opatření za účelem postupného ukončení emisí, vypouštění a úniků prioritních nebezpečných látek nebo snížení emisí, vypouštění a úniků prioritních látek.
Klíčový typ opatření 4	Výzkum, zdokonalení znalostní základny snižující nejistotu.
Klíčový typ opatření 5	
Jiný klíčový typ (specifikace)	
Ukazatel a stav vodního útvaru 1	Pesticidy a jejich metabolity, ekologický stav/potenciál povrchových vod
Ukazatel a stav vodního útvaru 2	Pesticidy a jejich metabolity, chemický stav podzemních vod
Ukazatel a stav vodního útvaru 3	Pesticidy a jejich metabolity, chemický stav povrchových vod
Ukazatel a stav vodního útvaru 4	
Efekt na chráněnou oblast 1	Útvar povrchových vod využívaný nebo potenciálně vhodný k odběru vody pro lidskou spotřebu
Efekt na chráněnou oblast 2	Útvar podzemních vod využívaný nebo potenciálně vhodný k odběru vody pro lidskou spotřebu
Efekt na chráněnou oblast 3	

Parametry opatření

Popis současného stavu

Negativní vliv pesticidů na povrchové a podzemní vody je v ČR především způsoben aplikací přípravků na ochranu rostlin (dále „POR“) v zemědělství a lesnictví, aplikací POR v železniční a silniční dopravě a dalších odvětvích mimo zemědělství (např. na letištích), aplikací biocidů v komunální sféře (např. péče o městskou zeleň, parkoviště a chodníky), případně ve stavebnictví používáním vybraných biocidů na ochranu stavebních materiálů. Velkým problémem je zejména aplikace POR v povodí vodárenských nádrží a okolí podzemních zdrojů využívaných nebo využitelných k zásobování obyvatelstva pitnou vodou. Další problematickou oblastí jsou bodové zdroje znečištění, což není jen skladování, ale také příprava postřiku, očista zařízení po aplikaci a likvidace zbytků a použitých obalů. Významný bodový zdroj představují rovněž místa vnějšího čištění aplikační techniky po aplikaci na těch zemědělských podnicích, kde není vyřešena separace a recyklace takto kontaminovaných odpadních vod přípravky a kontaminovaná voda poté odchází do kanalizace.

Některé pesticidy jsou prioritními a prioritními nebezpečnými látkami ve smyslu směrnic 2000/60/ES, 2008/105/ES a 2013/39/EU (včetně tzv. nových prioritních látek). Je proto nezbytné omezovat používání pesticidů, jež způsobují nebo mohou způsobovat nedodržení dobrého chemického stavu útvarů povrchových vod.

I přes přijetí Národního akčního plánu k bezpečnému používání pesticidů se znečištění vod POR stále zvyšuje. To je dáno mj. i zvětšením rozsahu monitoringu, cílenými kontrolami a zaměřením a zpřesněním monitoringu v uplynulých

¹ Za pesticidy se v souladu s Národním akčním plánem ke snížení používání pesticidů v České republice považují přípravky na ochranu rostlin, definované Nařízením EP a Rady (ES) č. 1107/2009, a biocidy definované Nařízením EP a Rady (EU) č. 528/2012 ze dne 22. května 2012 o dodávání biocidních přípravků na trh a jejich používání.

letech. V současné době jsou POR nejčastějším důvodem pro nedosažení dobrého stavu útvarů podzemních vod (týká se to 55 % počtu útvarů podzemních vod, respektive 50 % celkové plochy útvarů podzemních vod a počet pesticidů a jejich metabolitů roste), ale znečištění je z hlediska ochrany životního prostředí stále významnějším negativním faktorem i pro povrchové vody. V této souvislosti stoupá i počet zdrojů povrchové a podzemní vody, kde koncentrace POR překračují požadavky na jakost surové vody pro vodárenské účely. V rámci EU se ČR řadí mezi státy, kde prodej POR výrazně klesá – mezi lety 2011 a 2018 o 27 % (oproti např. Slovensku a Rakousku s 38%, resp. 53% nárůstem).

Návrh opatření

- 1) Připravit metodiku stanovení ohrožených oblastí z hlediska rizika nadlimitního výskytu pesticidů a reziduí pesticidů v povrchové a podzemní vodě.
- 2) Vymežit ohrožené oblasti, včetně povodí vodárenských nádrží, území významných odběrů z podzemních zdrojů pro pitné účely, zpracovat návrh na regulaci aplikace POR v těchto ohrožených oblastech při zvážení přírodních podmínek.
- 3) Definovat a zavést ohrožené oblasti do legislativy.
- 4) Podporovat ekologickou produkci, vytvořit kompenzační programy na omezení produkce plodin vyžadujících použití POR v povodích vodárenských nádrží (zejména produkce technických plodin) a podpořit integrovanou ochranu rostlin. Nastavit výhodné podmínky pro tzv. zelené zemědělství – permakulturu.
- 5) Upřednostnit výzkum a vývoj nechemických metod ochrany rostlin.
- 6) Průběžně revidovat legislativu a dotační podmínky týkajících se aplikace POR (způsoby, množství, typy, centrální evidence atd.) a zajišťovat plnění cílů Národního akčního plánu k bezpečnému používání pesticidů (NAP), včetně revizí NAP. Stanovit konkrétní cíle na zvýšení bezpečného používání pesticidů v souvislosti se zásadami správné aplikační praxe v ochraně rostlin. Zpracovat a aplikovat agrotechnické zásady aplikace POR v OPVZ z hlediska ochrany vod s ohledem na konkrétní geologické, terénní a klimatické podmínky a typ a druh půdy.
- 7) Průběžně revidovat další relevantní legislativu – aktualizovat sledované a hodnocené ukazatele v povrchových a podzemních vodách podle používaných POR apod.
- 8) Zajistit legislativně zavedení systému povinné elektronické on-line evidence míst a množství aplikace POR v ohrožených oblastech nebo zavedení povinné elektronické evidence po aplikaci POR použitých od určité výměry zemědělské půdy na celém území ČR (úpravou právních předpisů v oblasti POR). Vybudovat webový portál, datové úložiště státní správy a příslušné rozhraní pro evidenci hlášení aplikací POR.
- 9) Pokračovat v cílených kontrolách používání pesticidů zaměřených na dodržování požadavků na ochranu podzemní a povrchové vody.
- 10) Pravidelně aktualizovat omezení nebo zákaz aplikace POR podle aktualizace směrnice 2013/39/EU (EQS) a výsledků sledování pesticidů v povrchových a podzemních vodách.
- 11) Zavést systematickou podporu a kontrolu implementace půdotvorných opatření (např. omezovat zhutnění, realizovat protierozní opatření, udržovat a zvyšovat obsah organické hmoty a humusu, zakládat vegetačních pásy druhově bohatých směsí v oblastech se zvýšeným rizikem smyvu) z hlediska ochrany vody před vyplavováním POR a hnojiv.

Cyklus plánů, ve kterém bylo opatření navrženo

2

Nositel opatření

- 1) MZe, MŽP
- 2) MZe, MŽP
- 3) MZe, MŽP
- 4) MZe
- 5) MZe, MŽP
- 6) MZe, MŽP
- 7) MŽP, MZe
- 8) MZe
- 9) ÚKZÚZ
- 10) MŽP, MZe
- 11) MZe

Partnerská organizace

ÚKZÚZ, SZIF, ČHMÚ, TAČR, ČIŽP, státní podniky Povodí, Zemědělský svaz ČR, Agrární komora, Česká asociace ochrany rostlin

Náklady investiční [tis. Kč]

Náklady provozní [tis. Kč/rok]

Způsob financování

Financování z fondů EU

Možné překážky

Předpokládané zahájení opatření [rok]

Rok (období) předpokládané realizace opatření [rok]	
Předpokládaný rok zlepšení [rok]	